

Vastaanottaja
Vantaan kaupunki

Asiakirjatyyppe
Luontoselvitys

Päivämäärä
16.10.2020

Viite
1510058947

VANTAAN KAUPUNKI

RAAPPAVUORENRINTEEN

LUONTOSELVITYS

VANTAAN KAUPUNKI - RAAPPAVUORENRINTEEN LUONTOSelvitys

Päivämäärä **16.10.2020**
Laatija **Satu Laitinen**
Tarkastaja **Jussi Mäkinen**
Kuvaus **Vantaan Raappavuorenrinteen asemakaavamuutosalueen liito-orava- ja luontotyyppiselvitys**

Viite **1510058947**
Kansi *Tuoreen kankaan kuusikkoa selvitysalueella*

SISÄLTÖ

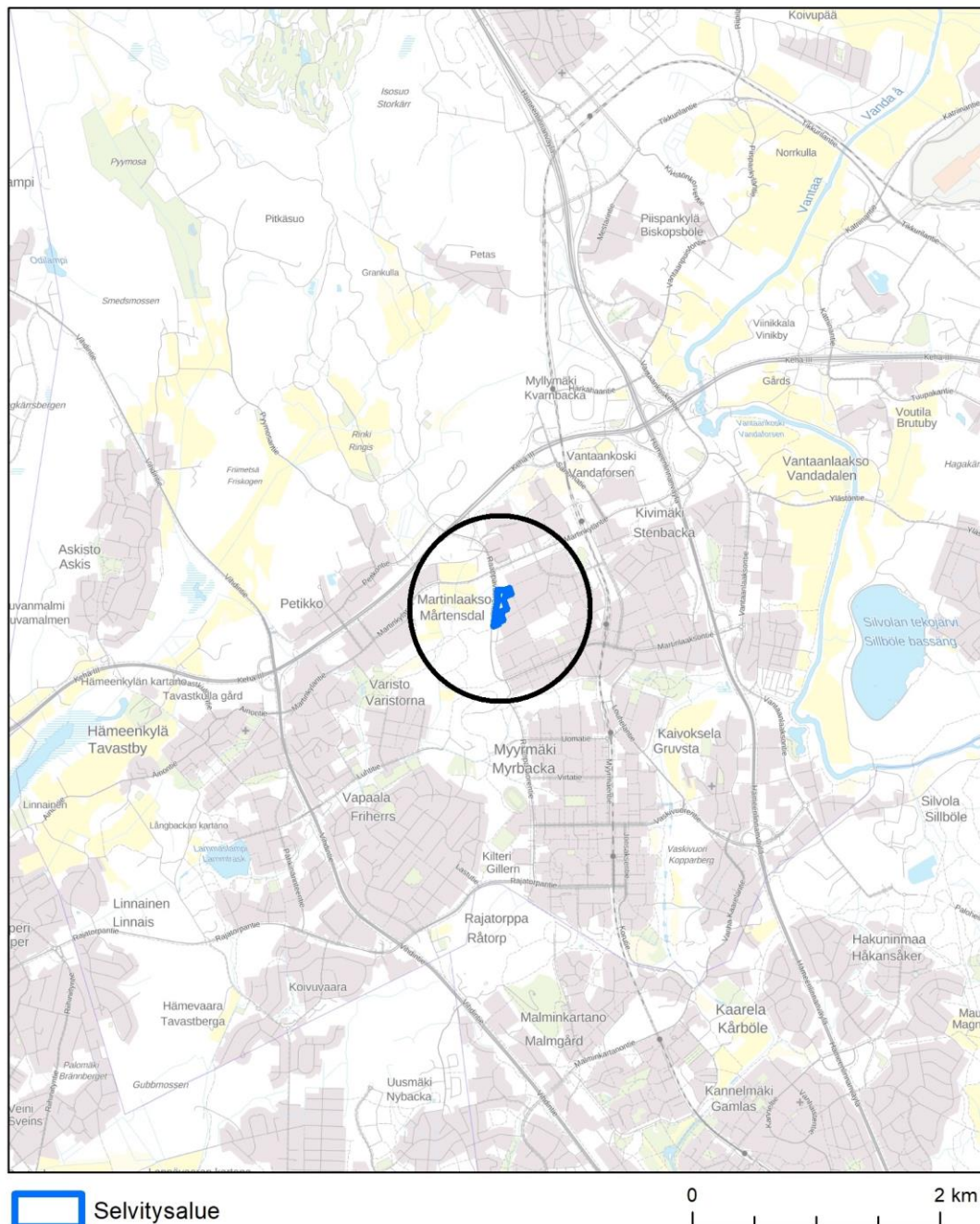
1.	Johdanto	1
2.	Liito-oravaselvitys	3
2.1	Liito-oravan ekologia ja suojelu	3
2.2	Lähtötiedot	3
2.3	Menetelmät	4
2.4	Tulokset	4
3.	Luontotyyppiselvitys	7
3.1	Menetelmät	7
3.2	Tulokset	7
3.2.1	Alueen yleiskuvaus	7
3.2.2	Huomionarvoiset luontotyytit ja kasvilajit	7
3.2.3	Kuviot	9
4.	Johtopäätökset	12
5.	Lähteet	13

LIITTEET

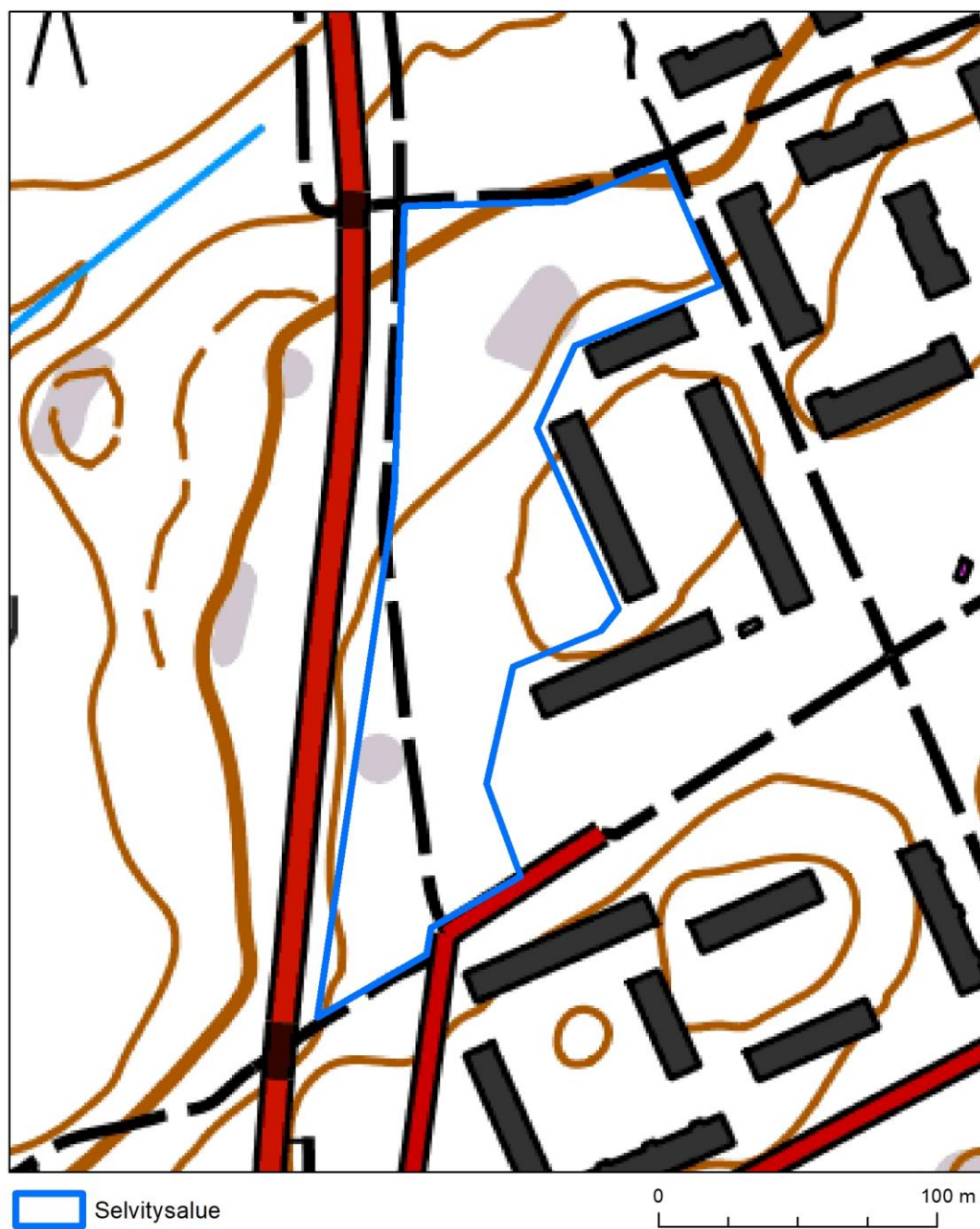
1. JOHDANTO

Tämä luontoselvitys on laadittu Vantaan Raappavuorenrinne 2:n asemakaavamuutoksen tarpeisiin. Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa selvitysalueelta luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainitun liito-oravan esiintymistä ja lajille soveltuvia elinympäristöjä sekä suunnittelussa huomioitavat arvokkaat luontotyytit eli luonnonsuojelulain 29 §:n suojellut luontotyytit, metsälain 10 § tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt ja vesilain 2. luvun 11 § mukaiset luontotyytit, METSO-kriteerien mukaiset luontotyytit ja uhanalaiset (Kontula & Raunio 2018) tai muuten arvokkaat luontotyytit. Selvityksen maastotyöt tehtiin lokakuussa 2020. Maastotöistä ja raportoinnista vastasi FM biologi ja luontokartoittaja Satu Laitinen Ramboll Finland Oy:sta.

Selvitysalue sijaitsee Länsi-Vantaalla Martinlaaksossa, noin kilometrin verran Kehä III:sta etelään, rajautuen länsiosastaan Raappavuorentiehen ja itäosastaan Raappavuorenrinne 2:n kerrostaloihin. Selvitysalueen sijainti ja raja-
aus on esitetty kuvissa 1-1 ja 1-2.

Kuva 1-1. Selvitysalueen sijainti.

Kuva 1-2. Selvitysalueen rajaus.

2. LIITO-ORAVASELVITYS

2.1 Liito-oravan ekologia ja suojeleminen

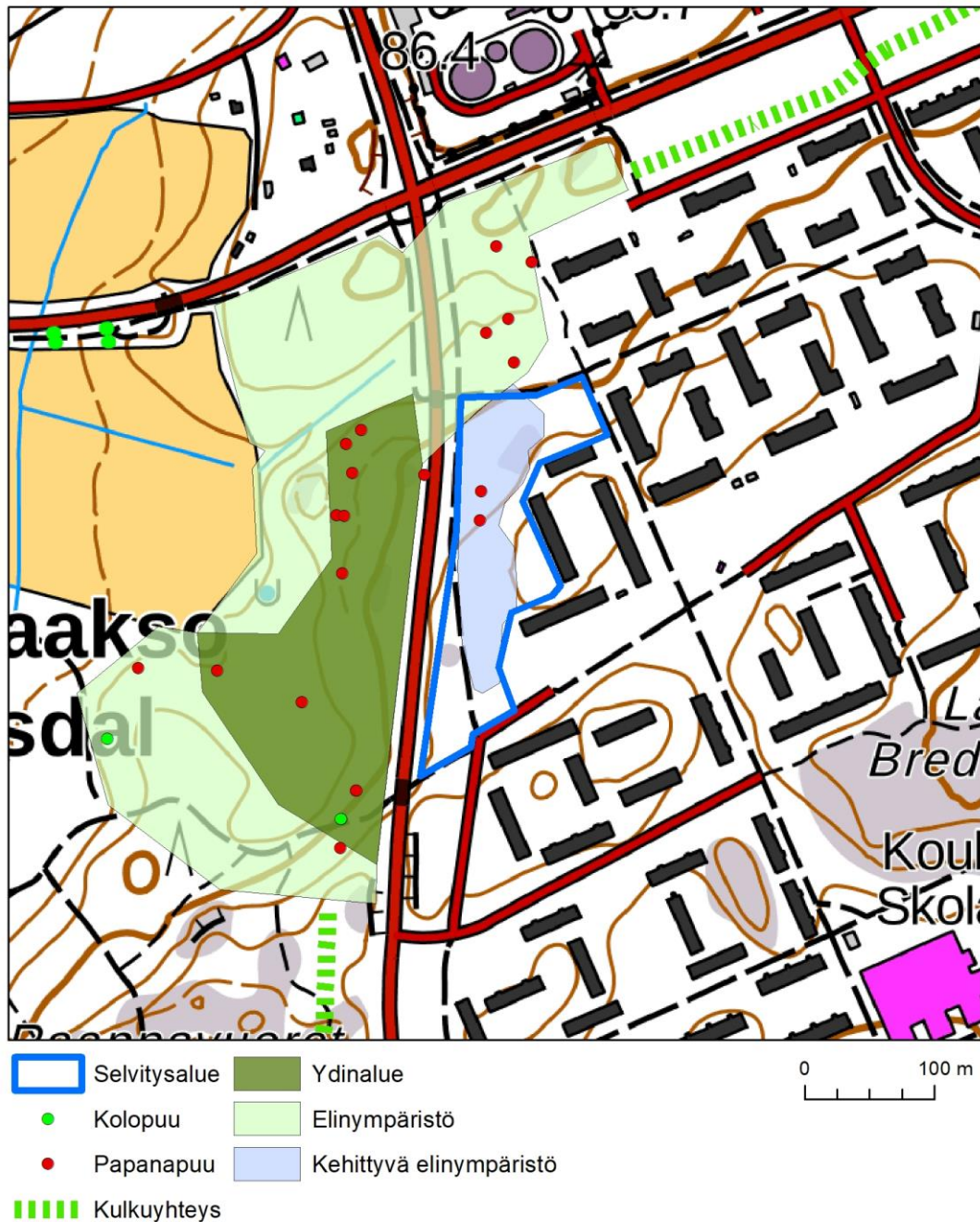
Liito-orava (*Pteromys volans*) on taigalaji, joka elää Suomessa esiintymisalueensa länsireunalla. Sen levinneisyys painottuu eteläiseen Suomeen ja länsirannikolle ja yltää pohjoisessa Kuusamoon saakka. Kanta ei ole tasaisesti jakautunut, vaan tiheydet vaihtelevat suuresti alueelta toiselle. Elinympäristönään liito-orava suosii varttuneita kuusivaltaisia sekametsiä, joissa on riittävästi lehtipuita ravintokohteiksi ja kolopuita pesäpaikoiksi. Laji pystyy hyödyntämään myös nuorempia ja yksipuolisempia metsiköitä siirtymiseen ja ruokailuun. Tyypillinen liito-oravan asuttaman metsän puusto on vaihtelevan ikäistä ja muodostaa useita latvuserroksia. Joukossa on yleensä järeitä kuusia sekä haapoja, leppiä tai koivuja, ja usein elinpiirit ovat pienvesien varsilla. Aikuiset liito-oravat liikkuvat laajalla alueella. Naaraan elinpiiri on kooltaan yleensä 4–10 hehtaaria, koiraan keskimäärin noin 60 hehtaaria. Yhden koiraan elinpiirillä voi olla useita naaraiden elinpiirejä. Elinpiirillä on usein 1–3 ydinaluetta, jotka saattavat olla 100–200 metrin päässä toisistaan. Näillä ydinalueilla liito-oravat ruokailevat ja pääasiassa oleskelevat. Jokaisella liito-oravalla on eri puolilla elinpiiriä useita pesiä, joita ne säännöllisesti käyttävät. Pesät ovat yleensä tikkojen tekemissä koloissa, usein haavassa, ja osa pesistä on tavallisen oravan tekemiä risupesä.

Kaikki keväällä syntyneet nuoret naaraat ja suurin osa koiraista lähtevät loppukesällä emonsa elinpiiriltä ja asettuvat uusille alueille viimeistään syyskuussa. Keskimääräinen dispersaalimatka on noin kaksi kilometriä. Vaelluksillaan uusille elinalueille nuoret liito-oravat suosivat kuusivaltaisia metsiä, mutta voivat käyttää siirtymiseen myös mm. varttuneita taimikoita. Laajoja puuttomia alueita, kuten peltoaukeita, liito-orava ei kykene ylittämään. Uudelle elinpiirille levittäytynyt liito-orava voi lisääntyä jo seuraavana keväänä. Liito-oravan biologiaan liittyvä huomionarvoinen erikoispiirre on se, että liito-oravien käyttämä alue voi olla väliaikaisesti tyhjä, mutta se voidaan asuttaa myöhemmin uudestaan.

Liito-oravakanta on pienentynyt 1940-luvulta lähtien ja pienenee edelleen (Hanski 2016). Laji kärsii nykyisenkaltaisesta tehometsätaloudesta: metsien pirstoutumisesta, puustorakenteen nuorentumisesta ja yksipuolistumisesta sekä kolopuiden vähenemisestä. Liito-orava on luokiteltu viimeisimmässä nisäkkäiden uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) vaarantuneeksi (VU). Liito-orava on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu ja kuuluu luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a) lajeihin. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kiellettyä. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin kuuluvat pesintään, levähtämiseen ja ravinnon varastointiin käytettävät puut sekä riittävä määrä suoja- ja ruokailupuita (Nieminen & Ahola 2017). Alueelta on kulkuyhteys toisiin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin puustoyhteyden kautta.

2.2 Lähtötiedot

Vuonna 2016 tehdyn liito-oravaselvityksen mukaan (Ramboll 2016) selvitysalueen länsi- ja pohjoispuolella sijaitsee liito-oravan elinympäristö ja ydinalue (kuva 2-1). Selvitysalue on osittain rajattu kehittyväksi elinympäristöksi ja sieltä on kaksi papanapuuhavaintoa.

Kuva 2-1. Lähtötiedot liito-orava-alueista ja papanahavainnoista selvitysalueella ja sen läheisyydessä (Ramboll 2016).

2.3 Menetelmät

Selvitysalueelle tehtiin maastokäynti 13.10.2020. Selvitysajankohdan vuoksi keskityttiin tarkastelemaan alueen soveltuvuutta liito-oravan elinympäristöksi sekä kolo- ja risupesäpuiden esiintymistä. Myös papanoita havainnointiin järeiden kuusten ja lehtipuiden alta ajankohdan sallimissa puitteissa.

2.4 Tulokset

Koko selvitysalue on liito-oravan elinympäristöksi hyvin soveltuvaa. Puusto on järeää kuusikkoa, jossa on sekapuuna runsaasti järeää koivua sekä vaihtelevasti haapaa ja raitaa sekä mäntyä. Puusto on myös jossain määrin kerroksellista ja kuolleita ja kuolevia puita on seassa jonkin verran, vaikka puustoa on kevyesti hoidettu. Kulkuyhteys Raappavuorentien yli länteen on hyvä, tieaukean leveyden ollessa noin 20-30 metriä. Pohjoispuolella metsä jatkuu selvitysalueen puuston kaltaisena kuusikkona.

Selvitysalueella havaittiin kolme kolopuuta ja kolme mahdollista risupesää (kuva 2-2). Kaikki kolopuut olivat selvitysalueen pohjoisosassa sijaitsevia järeitä haapoja. Kahdessa puussa havaittiin yksi ja yhdessä puussa kaksi koloa. Alueella ruokailivat maastokäynnin yhteydessä sekä käpytikä että palokärki, joiden molempien tekemiä pesäkoloja liito-orava käyttää. Kaikki risupesät olivat kuusissa.

Papanoita ei havaittu selvitysalueella. Papanoiden havaittavuus ei ole lokakuussa kovin hyvä liito-oravan käyttäessä vielä osin tuoretta kasviraivintoa, mikä vaikuttaa papanoiden väriin, sekä puiden juuria peittävän runsaan lehtimäärän vuoksi. Liito-oravan esiintymisen inventointi papanoiden perusteella on luotettavinta tehdä keväällä.

Kuva 2-2. Selvityksen yhteydessä havaitut kolopuut ja risupesäpuut.

Kuva 2-3. Yksi alueen kolohaavoista.

3. LUONTOTYYPPISELVITYS

3.1 Menetelmät

Luontotyyppien selvittämiseksi alueelle tehtiin maastokäynti 13.10.2020. Selvitysalue kierrettiin jalkaisin havainnoiden huomionarvoisten luontotyyppien esiintymistä. Alue kuvioitiin puuston ja kasvillisuuden perusteella. Huomionarvoiset havainnot merkittiin GPS-laitteelle. Kasvillisuutta tarkasteltiin vuodenajan sallimissa puitteissa.

3.2 Tulokset

3.2.1 Alueen yleiskuvaus

Selvitysalue on kokonaisuudessaan järeää sekapuustoista kaupunkimetsää, jonka pääpuulaji on kuusi ja jonka metsätyyppi vaihtelee tuoreen kankaan ja tuoreen lehdon välillä. Pohjoisosassa on pienialaisesti myös hieman kosteampaa, ojituksen kuivattamaa ruohoturvekangasta. Pohjoisosan lehtorinteessä on paikoin huomattavaa kulttuurivaikutteisuutta. Puustoa on kevyesti hoidettu. Kuolleita ja kuolevia pystypuita on jonkin verran, maapuita melko vähän. Pohjoisosassa on jonkin verran tuulenkaatoja, joita on sahaamalla raivattu. Alueen eteläosan läpi kulkee kevyenliikenteenväylä ja metsikössä polkuja.

Alueen kuviointi on esitetty kappaleessa 3.2.3.

Alueella havaittiin palokärki (lintudirektiivin I-liitteen laji) sekä hömötiaisia (luokiteltu erittäin uhanalaiseksi), joista ainakin jälkimmäiset ovat todennäköisesti vaeltavia.

3.2.2 Huomionarvoiset luontotyypit ja kasvilajit

Selvitysalue luokiteltiin eteläisintä, hoidetuinta osaa lukuun ottamatta METSO-ohjelman kriteerien mukaiseksi II-luokan kohteeksi (kuva 3-1) kohtalaisen lahopuumäärän, osittaisen lehtoisuuden sekä puuston monilajisuuden, järeyden ja eri-ikäisyyden perusteella. METSO-alueen metsätyyppi on osittain tuoretta kangasta, osittain tuoretta lehtoa ja ruohoturvekangasta.

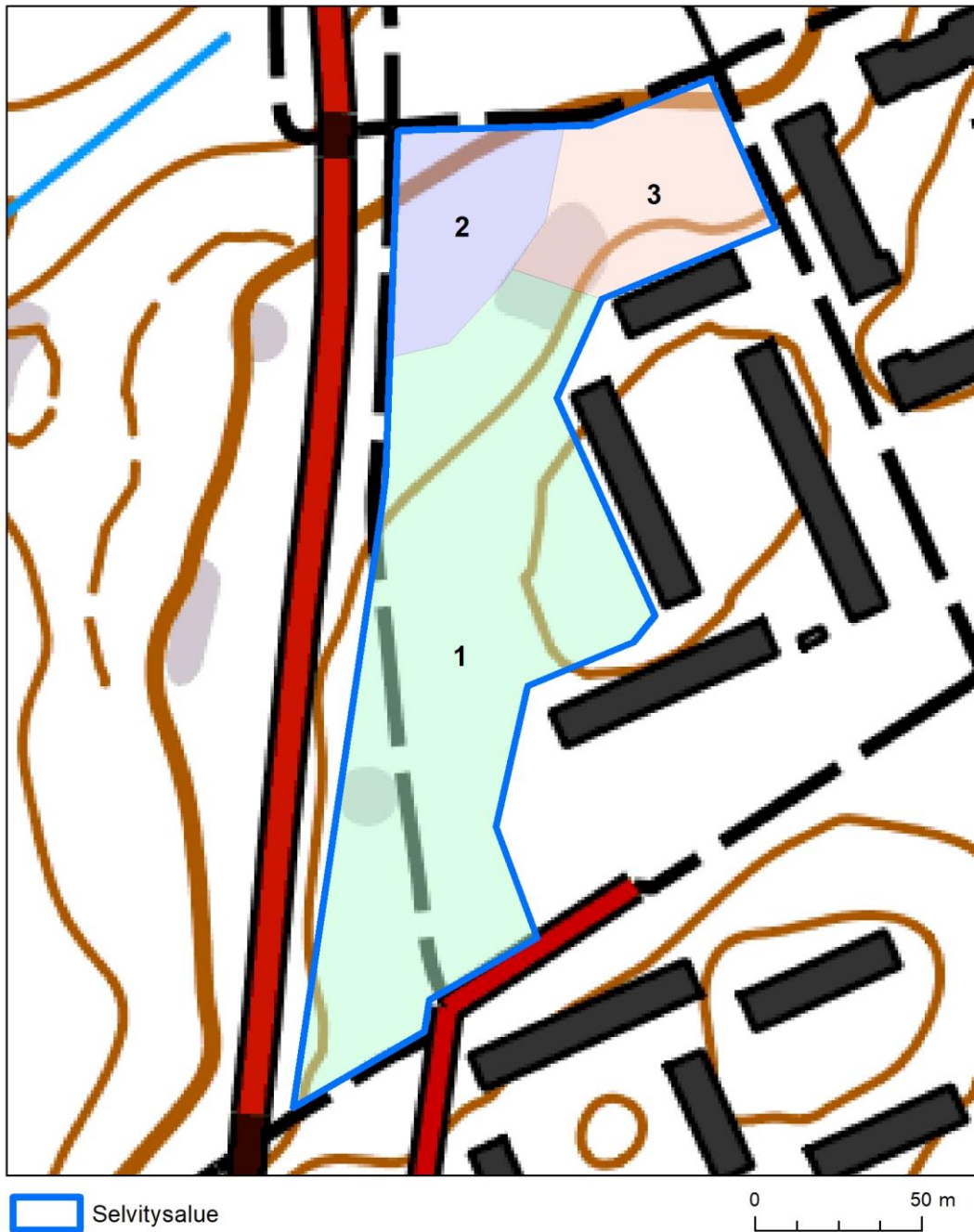
Metsälain 10 §, vesilain 2 luvun 11 § tai luonnonsuojelulain 29 § mukaisia luontotyypppejä ei havaittu. Tuoreet kankaat ja tuoreet keskiravinteiset lehdot on Etelä-Suomessa luokiteltu vaarantuneiksi (VU) luontotyypeiksi.

Kuvion 2 pohjoispäässä, kevyenliikenteen väylän varressa on vieraslajiksi luokitellun pensaskukan (*Cornus alba*) kasvusto.

Kuva 3-1. METSO-ohjelman kriteerien mukainen II-luokan alue.

3.2.3 Kuviot

Kuva 3-2. Kasvillisuuskuviot.

Kuvio 1. Tuoreen mustikkatyyppin (MT) kankaan järeä kuusikko. Sekapuuna on järeää koivua ja mäntyä sekä metsikön reunoilla varttuneita ja järeitä haapoja ja raitoja. Alikasvoksena on paikoin nuorta pihlajaa ja vaahteraa. Pensaskerroksessa on jonkin verran vadelmaa ja kenttäkerroksessa runsaasti mustikkaa ja metsälauhaa, paikoin myös metsäälvejuurta, kieloa, metsäkortetta, vanamoa ja puolukkaa. Lahopuuta on etenkin kuvion pohjoispuoliskossa jonkin verran, enimmäkseen pystyynkuolleita kuusia, jonkin verran myös raitaa ja koivua.

Kuva 3-3. Tuoreen kankaan kuusikkoa kuviolla 1.

Kuvio 2. Ruohoturvekankaan järeä kuusikko. Kuvion 1 kaltainen, mutta kosteampi ja lehtipuuta on runsaammin. Sekapuuna on runsaasti koivua sekä yksittäisiä järeitä haapoja, alikasvoksena on runsaasti nuorta kuusta. Pensaskerroksessa on tuomea, vaahterantaimia ja vadelmaa. Kenttäkerroksessa on runsaasti mustikkaa, metsälauhaa ja metsäalvejuurta sekä hiirenporasta. Ojitukset ja rakentaminen ovat kuivattaneet kuviota.

Kuva 3-4. Ruohoturvekangasta kuviolla 2.

Kuvio 3. Tuoreen lehdon järeä kuusikko. Tyypiltään lehto on keskiravinteista käenkaali-oravanmarjatyyppiä (OMaT), jossa on kulttuurivaikutteisuutta. Osin on varpuvaltaisempaa lehdomaista kangasta (OMT). Puustossa on kuusen lisäksi järeää koivua ja haapaa, varttunutta pihlajaa ja nuorta vaahteraa. Kuviolla on runsaasti poikkisahattuja tuulenkaatoja ja puusto on aukkoista. Pensaskerroksessa on aukkoisuudesta johtuen runsaasti vadelmaa ja jonkin verran taikinanamarjaa. Kenttäkerroksessa on mm. mustikkaa, ahomansikkaa, kyläkellukkaa, maitohorsmaa, käenkaalia, lillukkaa ja metsäalvejuurta, paikoin myös runsaampaan ravinteisuuteen viittaavia sinivuokkoa ja kevätlinnunhernettä, sekä kosteammilla paikoilla mesiangervoa ja hiirenporrasta.

Kuva 3-5. Tuoreen lehdon puustoa kuviolla 3.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalue on kokonaisuudessaan liito-oravalle soveltuvaa sekapuustoista järeeä kuusikkoa ja alueella on useita kolo- ja risupesäpuita. Alue rajautuu todennettuun liito-oravan elinpiiriin. Selvitysalueelle suositellaan tehtävän liito-oravaselvitys keväällä, kun lajin papanat ovat selvimmin havaittavissa.

Luontotyypeiltään alue on pääosin tuoretta kangasta, jolla kasvaa järeeä sekapuustoista kuusikkoa. Alueella on kulttuurivaikutteisuutta ja puustoa on kevyesti hoidettu. Luontotyyppien arvokkaita piirteitä ovat lahoppuun kohtalainen määrä, alueen osittainen lehtoisuus ja puuston monilajisuus, järeys ja eri-ikäisyys. Alue luokiteltiin eteläisimpiä osia lukuun ottamatta METSO-ohjelman kriteerien mukaiseksi II-luokan alueeksi.

Kuvion 2 pohjoisosan pensaskanukkakasvusto suositellaan hävittämään leikkaamalla ja kaivamalla juuret ylös.

5. LÄHTEET

Hanski I. K., Henttonen H., Liukko U.-M., Meriluoto M & Mäkelä A. 2001: Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen Ympäristö 459. 32 s.

Hanski, I. K. 2016: Liito-orava – biologia ja käyttäytyminen. Metsäkustannus. 94 s.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 703 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 – Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2 - luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki. 925 s.

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.

Luontodirektiivi 92/43/ETY.

Maanmittauslaitos. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu.

Metsälaki 1093/1996.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esitelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1-278.

Ramboll 2016: Myyrmäen-Kivistön-Ylästön alueen liito-oravaselvitys 2016.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat.

Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. Ympäristöministeriö & Maa- ja metsätalousministeriö. 75 s.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen Ympäristökeskus. Ympäristöopas 109. 196 s.

Vesilaki 587/2011.